

Clausholm eiedes ifølge Trap (Pag. 486) i sin Tid af Helvig Marsviin, som 1679 blev gift med Oberst Hans Friis, der saaledes fik Gaarden med hende. Deres eneste Datter Christiane Barbara Friis blev gift med Brigadeer, senere Oberst til Hest, Johan Ranzau til Bramminge, men døde 1679 i sin første Barselseng tilligemed Barnet. Johan Ranzau kom i Proces med sin nævnte Svigerfader om Medgiften, og i denne Sag, der i første Instants behandledes af Kommissarier, blev Hans Friis ved Høiesteretsdom af 17de November 1682 dømt til at betale Johan Ranzau 32,000 Rdl. med Renter, hvorhos Johan Ranzau kjendtes berettiget til at tage Clausholm Gaard og Gods til brugeligt Pant for denne Fordring, til den blev betalt. Denne Fordring med tilhørende brugelige Pant overdrog Johan Ranzau ved Transport af 10de December 1683 til Grev Conrad Reventlow, som tog Pantet i Besiddelse og opspagde Hans Friis Capitalen med Renter til Udbetaling i Juni Termin 1685, og da Hans Friis ikke betalte, stævnedes Conrad Reventlow ham. Denne Sag paadømtes i første Instants ligeledes af Kommissarier og gift dernæst til Høiesteret, ved hvis Dom af 22de September 1685 (Bilag 12¹) kjendtes for Ret:

„Hans Friis bør efter Opfigelsen betale til Hr. Conrad Grevne af Reventlow de 41,306 Rdl. skadesløb eller om icke skeer, da stande Hr. Conrad Grevne af Reventlow fri fore at indføre sig udi Pandted til Eiendom effter Loven.“

Dagen forud faldt en anden Høiesteretsdom, altsaa af 21de September 1685 (Bilag 13) i en Sag mellem Grev Conrad Reventlow og Oberst Johan Ranzau paa den ene Side og Oberst Hans Friis paa den anden Side. Ved denne Dom blev den Indførsel, som de tilforordnede Kommissarier til Brugelighed havde gjort i Clausholm Hovedgaard og Gods, kjendt ved Magt at stande, dog med nogle i Høiesteretsdommen nærmere betegnede Modifikationer. I denne Høiesteretsdom af 21de September 1685, som jeg i sin Helhed har gjennemlæst i Domsprotokollen, findes blandt flere andre Aktstykker indlemmet Slutningen af Pantekommisssionens Forretning, i hvilken Slutning Intet meldes om Fisserierne; men blandt de Aktstykker, der findes indlemmede i Høiesterets Domprotokol af 8de November 1686, findes en Kommisssionsforretning af 5te Juni 1686, ved hvilken Grev Conrad Reventlow i Henhold til Høiesteretsdommen af 22de September 1685 (Bilag 12) lod sig Clausholm Gaard og Gods udlægge til Eiendom. I sidstnævnte Kommisssionsforretning findes blandt det, der udlægges Grev Reventlow til Eiendom, anført bl. A.: „Fisseri udi Randers Fjord og andensteds, saaledes som i det udi den af Høyhøflig Høyeste Ret confirmerede Pante Commission findes specificeret og indført.“

Nærmere har jeg ikke kunnet komme det; men efter disse Oplysninger synes Sammenhængen at være følgende. Lagekommisssionen af 1696—98 havde den Opgave at undersøge Lagegaardene i Randers Fjord, og hvad Adkomst og Rettighed enhver Eier af disse havde. Grev Conrad Reventlow, der paastod som Eier af Friisenvold at have Ret til at have en Lagegaard tværs over Fjorden samt til frit at fiske paa Midtstrømmen lige ud til Udbyhoi, kunde ikke tilstrækkelig legitimere disse Fordringer ved de i hans Skjøde paa Friisenvold af 11te November 1684 (Bilag 8) ifkun i al Almindelighed holdte Udtryk. Han har derfor lige overfor Lagekommisssionen af 1696—98 yderligere paaberaabt sig, hvad der af Pantekommisssionen, som udlagde Clausholm til brugeligt Pant, var antaget om Bestaffenheden af de ham ifølge hans Skjøde paa Friisenvold af 11te November 1684 tilkommende Fisserirettigheder. Disse synes paa en eller anden Maade at have været omkvæstionerede af Hans Friis — der ses stedse at have værget sig kraftigt — da Clausholm udlagdes til brugeligt Pant, og Pantekommisssionen har da herom har udtalt, hvorledes den mente, at Friisenvolds Rettigheder være at opfatte, hvad Grev Conrad Reventlow senere ved Siden af sit Skjøde af 11te November 1684 har benyttet til at foranledige Lagekommisssionen til i sin Forretning at gjøre den meget omtalte Notits om Friisenvolds Adkomst og Rettigheder.

Ligeom det har viist sig at være en stor Feiltagelse at anse hin Notits i Lagekommisssionsforretningen i 1696—98 for et Brudstykke af selve Skjødet af 11te November 1684, saaledes vilde det være en lignende Feiltagelse at anse omtalte Notits for et Brudstykke af, hvad der har staaet i Pantekommisssionsforretningen af 1685. Ifølge Herredstingsdommen af 12de December 1797 har Lagekommisssionen selv kun betegnet Notitsen som et „Extract-Uddrag“ af Clausholms Pantekommisssion, og Lagekommisssionen ekstraherede selv meget vigtigere Dokumenter paa den Maade, at den kun med sine egne Ord tilbels under nogen

¹) Det ses, at man dengang skrev Indlæg for Høiesteret, samt at disse saavel som de fremlagte Dokumenter indlemmedes i Dommen, omtrent som nu i en Domsaft.